

Zmiana rządu w Meksyku pod znakiem kontynuacji

Bartłomiej Znojek

Zdecydowane zwycięstwo Claudii Sheinbaum w czerwcowych wyborach prezydenckich pozwoli jej rządowi na kontynuację dążeń ustępującego prezydenta Andrésa Manuela Lópeza Obradora, obejmujących zmianę modelu rozwoju Meksyku, w tym zwiększenie roli państwa w gospodarce. Pomoże w tym większość uzyskana w wyborach parlamentarnych przez koalicję rządową na czele z partią Sheinbaum i Lópeza Obradora – Moreną. W polityce zagranicznej priorytetem pozostanie bliska współpraca z USA. Zmiana rządu w Meksyku tworzy nowe możliwości zacieśnienia współpracy z UE, w tym przełamania impasu w sprawie ratyfikacji nowej umowy handlowej.

Wybory generalne w Meksyku 2 czerwca br. objęły rekordową liczbę blisko 20 tys. stanowisk na różnych szczeblach, w tym urząd prezydenta (jednocześnie szefa rządu), który 1 października po raz pierwszy obejmie kobieta. Claudia Sheinbaum, reprezentująca lewicową koalicję Nadal twórzmy historię (SHH), w skład której wchodzi Morena, Partia Zielonych (PVEM) i Partia Pracy (PT), zdobyła prawie 60% głosów. W wyborach do Kongresu, który rozpocznie nową kadencję 1 września, SHH uzyskała większość konstytucyjną dwóch trzecich głosów w Izbie Deputowanych (373 z 500 mandatów) i niewiele mniejszą w Senacie (83 ze 128 miejsc). Sama Morena w każdej z izb parlamentu ma większość bliską bezwzględnej. Reprezentanci tej partii zdobyli urzędy szefa rządu miasta Meksyk oraz 6 z 8 wybieranych w czerwcu gubernatorów stanowych i będą rządzić 24 z 32 jednostek federacyjnych. Sukces kandydatów Moreny jest przede wszystkim efektem dużej popularności rządzącego od 2018 r. Lópeza Obradora (nazywanego potocznie AMLO), uzyskanej m.in. dzięki rozbudowaniu polityki socjalnej i wizerunkowi przywódcy bliskiego zwykłym obywatelom.

Główne wyzwania wewnętrzne. Sheinbaum będzie musiała sprostać dużym oczekiwaniom elektoratu, które dotyczą kontynuacji tzw. czwartej transformacji (4T). Jest to przewodnia koncepcja AMLO, zakładająca przebudowę modelu funkcjonowania państwa. Nazwa wynika z założenia przeprowadzenia przełomowych zmian, których ranga będzie równa trzem innym historycznym momentom dla

Meksyku: wojnie o niepodległość i tzw. wojnie o reformę w XIX w. oraz rewolucji na początku XX w.

Za hasłem 4T kryły się m.in. deklaracje odejścia od neoliberalizmu – utożsamianego z korupcją – na rzecz silniejszej roli państwa w gospodarce. Z tego podejścia wynikały decyzje o rozbudowaniu świadczeń i wydatków socjalnych czy też o skokowym podwyższeniu płacy minimalnej. Rząd AMLO poszerzył też państwową kontrolę nad eksploatacją strategicznych zasobów naturalnych, w tym ropy i litu. Zrealizował duże przedsięwzięcia infrastrukturalne, m.in. zbudowano nowe lotnisko w pobliżu stolicy i trasy kolejowe – Tren Maya na Półwyspie Jukatan oraz Tren Interoceánico, łączącą Ocean Spokojny z Zatoką Meksykańską. Wyzwaniem dla nowej prezydent w utrzymaniu tej polityki będzie rekordowy deficyt budżetowy i perspektywy dość powolnego wzrostu (2,4% PKB w br.). Sheinbaum liczy jednak na zwiększenie dochodów budżetowych, m.in. dzięki przyciągnięciu inwestorów i relokacji [łańcuchów dostaw](#) do Meksyku.

Sheinbaum popiera też kontrowersyjne reformy ustrojowe, forsowane przez ustępujące władze. Chodzi zwłaszcza o – uzasadniany walką z korupcją i uprzywilejowaniem – plan wprowadzenia powszechnych wyborów sędziów i członków organów wyborczych. Krytycy rządu widzą w tym zagrożenie dla demokracji. AMLO zamierza przeforsować te zmiany przed końcem prezydentury we wrześniu, licząc na wymaganą większość SHH w parlamencie nowej kadencji.

Poważnym wyzwaniem jest poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego, w tym zwalczania zorganizowanej przestępczości. Ustępujący rząd kładł nacisk na rozwiązywanie problemu u podstaw, m.in. dzięki poprawie warunków życia. Utworzył też w miejsce policji federalnej Gwardię Narodową – formację przeznaczoną do wzmocnienia bezpieczeństwa. Wbrew deklaracjom nie tylko nie ograniczył zaangażowania armii w walkę z kartelami narkotykowymi, ale wzmocnił jej udział w innych sferach, np. powierzając nadzór nad dużymi projektami infrastrukturalnymi. Te zmiany nie uchroniły Meksyku przed ponad 170 tys. zabójstw podczas kadencji AMLO – więcej niż w czasie poprzednich prezydentur. Tylko podczas ostatniej kampanii wyborczej zginęło kilkudziesięciu kandydatów, a setki innych zrezygnowały z udziału z obawy o swoje życie.

Mimo dużego poparcia dla nowej prezydent w dyskusjach pojawiają się wątpliwości, czy okaże się niezależna od wpływów ustępującego przywódcy i czy zapewni spójność SHH. Pierwsze nominacje Sheinbaum do jej przyszłego rządu sugerują, że będzie polegała na doświadczonych osobach z rządu poprzednika (m.in. Marcelo Ebrardzie i Alicji Barcenie, czyli byłym i obecnej minister spraw zagranicznych). Nowej prezydent będzie zależeć na utrzymaniu popularności. Z inicjatywy AMLO w Meksyku funkcjonuje instytucja referendum odwołującego głowę państwa w połowie sześciolletniej kadencji. Uruchomienie jej jest możliwe po uzyskaniu podpisów minimum 3% wyborców, a do ważności wyniku wymagany jest udział co najmniej 40% uprawnionych do głosowania.

Międzynarodowe zaangażowanie Meksyku. Sheinbaum utrzyma dotychczasowe kierunki polityki zagranicznej. Położy nacisk na rozwój relacji w Ameryce Łacińskiej, które mają być elementem przeciwwagi dla stosunków z USA. Relacje z tym państwem pozostaną jednak priorytetowe niezależnie od wyniku [tegorocznych wyborów prezydenckich](#), co wynika ze ścisłego powiązania handlowego oraz interesów w sferze polityki migracyjnej i walki z przemytem narkotyków. Duży potencjał powodowania napięć pozostanie związany z kwestią kontroli migracji – w 2023 r. USA zatrzymały na granicy z Meksykiem przeszło 2,5 mln nieuregulowanych imigrantów, ponad cztery razy więcej niż w 2018 r. W 2026 r. planowana jest ponadto rewizja obowiązywania umowy handlowej [USMCA](#), obejmującej Kanadę, Meksyk i Stany Zjednoczone.

Definiując [swoją politykę zagraniczną](#), rząd AMLO ostentacyjnie deklarował przywiązanie do pokojowej współpracy z wszystkimi państwami i do nieingerencji w ich wewnętrzne sprawy oraz m.in. tradycyjną otwartość w przyznawaniu azylu. W praktyce zasady te stosował wybiórczo, wyraźnie kierując się lewicowymi sympatiami ideologicznymi. W 2019 r. pomógł Evo Moralesowi, byłemu prezydentowi Boliwii, [w ucieczce z kraju po](#)

[kontrowersyjnych wyborach](#). W 2022 r. [wsparł prezydenta Peru Pedro Castillo](#), aresztowanego za próbę zamachu stanu. W kwietniu br. zerwał stosunki dyplomatyczne z Ekwadorem po siłowym wydostaniu z ambasady meksykańskiej w Quito chroniącego się tam Jorge Glassa – byłego ekwadorskiego wiceprezydenta skazanego za korupcję. W relacjach z państwami spoza regionu rząd AMLO np. [popierał pokojowe rozwiązanie wojny na Ukrainie](#), rozwijając jednocześnie normalne relacje z Rosją. Wzmacniał też współpracę z Chinami, zwłaszcza w sferze gospodarczej.

Z deklaracji przedstawicieli przyszłego rządu wynika zainteresowanie ożywieniem [współpracy z UE](#). Choć stosunki Meksyku z Unią mają status strategicznego partnerstwa, ich ostatni szczyt odbył się prawie dekadę temu. Głównym problemem pozostaje przedłużająca się ratyfikacja nowego Porozumienia globalnego, które ma zastąpić umowę obowiązyującą od 2000 r. (obejmującą m.in. handel i dialog polityczny). Przeszkodą jest spór o sposób przyjęcia porozumienia i zastrzeżenia UE wobec negatywnych skutków reform rządu AMLO w sektorze energii dla europejskich inwestorów.

Wnioski i perspektywy. Dzięki silnemu mandatowi wyborców i większości SHH w parlamencie Sheinbaum zyska dużą swobodę w realizacji swoich planów. Rozbudowa polityki socjalnej i dalsza poprawa warunków płacowych dla najmniej zarabiających będą kluczowe dla utrzymania popularności nowego rządu, ale skalę tych zmian mogą zmniejszyć ograniczenia budżetowe i sprzeciw lepiej sytuowanych grup społecznych. Reformy znoszące niezależność sądownictwa mogą nasilić napięcia wewnętrzne.

W polityce zagranicznej rozwój relacji ze Stanami Zjednoczonymi pozostanie dla rządu Sheinbaum kluczowy. Potencjalna wygrana Donalda Trumpa i ewentualne nasilenie protekcjonizmu handlowego mogą wzmocnić presję USA na Meksyk, aby ograniczył relacje gospodarcze z ChRL, a także sprzyjać przenoszeniu do Meksyku części łańcuchów dostaw w ramach [nearshoringu](#). Pierwszoplanowe miejsce w relacjach dwustronnych będzie miała współpraca w sferze kontroli migracji i zwalczaniu przemytu narkotyków.

W relacjach UE z nowym meksykańskim rządem warto zadbać o przywrócenie spotkań na szczycie – instrumentu, który pomógłby przełamać trudności na drodze do ratyfikacji nowego Porozumienia globalnego oraz sprzyjałby rozwojowi współpracy w innych kluczowych obszarach, np. [transformacji energetycznej](#) i cyfrowej. Przyjęcie umowy poszerzy możliwości rozwoju polsko-meksykańskiej współpracy gospodarczej – Meksyk jest głównym rynkiem eksportowym Polski w Ameryce Łacińskiej. Objęcie rządów przez Sheinbaum może sprzyjać urzeczywistnieniu deklaracji z 2017 r. o budowie polsko-meksykańskiego strategicznego partnerstwa.